

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Näyttötutkinnon perusteet

OIKEUSTULKIN ERIKOISAMMATTITUTKINTO 2013

Määräys 14/011/2013

© Opetushallitus ja tekijät

Määräykset ja ohjeet 2013:23

ISBN 978-952-13-5474-8 (nid.)

ISBN 978-952-13-5475-5 (pdf)

ISSN-L 1798-887X

ISSN 1798-887X (painettu)

ISSN 1798-8888 (verkkójulkaisu)

Taitto: Edita Prima Oy

www.oph.fi/julkaisut

Kopijyvä Oy, Espoo 2013

MÄÄRÄYS

30.5.2013

14/011/2013

Voimassaoloaika: **1.8.2013 alkaen toistaiseksi**

Säännökset, joihin toimivalta määräyksen antamiseen perustuu:

L 631/98, 13 § 2 mom

Kumoo Opetushallituksen määräyksen

-

Muuttaa Opetushallituksen määräystä

-

OIKEUSTULKIN ERIKOISAMMATTITUTKINNON PERUSTEET

Opetushallitus on päättänyt oikeustulkin erikoisammattitutkinnon perusteista, joita on noudatettava 1.8.2013 lukien toistaiseksi.

Tutkintotoimikunta ja tutkinnon järjestäjä eivät voi jättää noudattamatta tutkinnon perusteita tai poiketa niistä.

Järjestettäessä näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta koulutuksen järjestäjä päättää koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus suorittaa näyttötutkinto.

Pääjohtaja

Aulis Pitkälä

Opetusneuvos

Ulla Aunola

LIITE

Oikeustulkin erikoisammattitutkinto 2013

Sisältö

Sisältö	5
1 Näyttötutkinnot	7
1.1 Näyttötutkintojen järjestäminen	7
1.2 Näyttötutkinnon suorittaminen	7
1.3 Näyttötutkinnon perusteet.....	7
1.4 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa	8
1.5 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa.....	8
1.6 Todistukset	9
1.7 Näyttötutkintoon valmistava koulutus	10
2 Oikeustulkin erikoisammattitutkinnon muodostuminen	11
2.1 Oikeustulkin erikoisammattitutkinnossa osoitettava osaaminen... 11	
2.2 Oikeustulkin erikoisammattitutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen.....	12
3 Oikeustulkin erikoisammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja arvioinnin perusteet	13
3.1 Oikeustulkin ammattimainen toiminta ja työelämäosaaminen	14
Ammattitaitovaatimukset	14
Arviointi (Arvioinnin kohteet ja kriteerit).....	14
Ammattitaidon osoittamistavat	17
3.2 Oikeustulkin toimintaympäristön tunteminen	18
Ammattitaitovaatimukset	18
Arviointi (Arvioinnin kohteet ja kriteerit).....	18
Ammattitaidon osoittamistavat	20
3.3 Oikeustulkin työkielten hallinta.....	21
Ammattitaitovaatimukset	22
Arviointi (Arvioinnin kohteet ja kriteerit).....	22
Ammattitaidon osoittamistavat	24
3.4 Oikeustulkkaustaito	25
Ammattitaitovaatimukset	25
Arviointi (Arvioinnin kohteet ja kriteerit).....	25
Ammattitaidon osoittamistavat	27
Liite Oikeustulkin työn kuvaus ja arvoperusta	29

1 Näyttötutkinnot

1.1 Näyttötutkintojen järjestäminen

Opetushallituksen asettamat, työnantajien, työntekijöiden, opettajien ja tarvittaessa itsenäisten ammatinharjoittajien edustajista koostuvat tutkintotoimikunnat vastaavat näyttötutkintojen järjestämisestä ja valvonnasta sekä antavat tutkintotodistukset. Tutkintotoimikunnat tekevät sopimuksen näyttötutkintojen järjestämisestä koulutuksen järjestäjien ja tarvittaessa muiden yhteisöjen ja säätiöiden kanssa. Näyttötutkintoja ei saa järjestää ilman voimassa olevaa, tutkintotoimikunnan kanssa solmittua järjestämissopimusta.

1.2 Näyttötutkinnon suorittaminen

Näyttötutkinto suoritetaan osoittamalla hyväksytysti tutkinnon perusteissa vaadittu osaaminen tutkintotilaisuuksissa käytännön työssä ja toiminnassa. Jokainen tutkinnon osa on arvioitava erikseen. Arvioinnin tekevät työnantajien, työntekijöiden ja opetusalan edustajat yhdessä. Aloilla, joilla itsenäinen ammatinharjoittaminen on tyypillistä, myös tämä taho otetaan huomioon arvioijien valinnassa. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkinto-toimikunta. Tutkintotodistus voidaan antaa, kun kaikki tutkinnon suorittamiseksi määrätyt tutkinnon osat on suoritettu hyväksytysti.

1.3 Näyttötutkinnon perusteet

Tutkinnon perusteissa määritellään tutkintoon kuuluvat osat ja mahdollisesti niistä muodostuvat osaamisalat, tutkinnon muodostuminen, kussakin tutkinnon osassa vaadittava ammattitaito, arvioinnin perusteet (arvioinnin kohteet ja kriteerit) ja ammattitaidon osoittamistavat.

Tutkinnon osa muodostaa ammatin osa-alueen, joka voidaan erottaa luonnollisesta työprosessista itsenäiseksi arvioitavaksi kokonaisuudeksi. Tutkinnon osissa määritellyissä ammattitaitovaatimuksissa keskitytään ammatin ydintoimintoihin, toimintaprosessien hallintaan ja kyseessä olevan alan ammattikäytäntöihin. Niihin sisältyvät myös työelämässä yleisesti tarvittavat taidot, esimerkiksi sosiaaliset valmiudet.

Arvioinnin kohteet ja kriteerit on johdettu ammattitaitovaatimuksista. Arvioinnin kohteilla ilmaistaan ne osaamisen alueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityis-

tä huomiota. Kohteiden määrittäminen helpottaa myös ammattitaidon arviointia asianomaisesta työtoiminnasta. Arvioinnin tulee kattaa kaikki tutkinnon perusteissa määritellyt arvioinnin kohteet. Arvioinnin kriteerit määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason.

Ammattitaidon osoittamistavat sisältävät tutkinnon suorittamiseen liittyviä tarkentavia ohjeita. Ammattitaito osoitetaan pääsääntöisesti todellisissa työtehtävissä ja toimissa. Ammattitaidon osoittamistavat voivat sisältää mm. ohjeita siitä, kuinka tutkintosuoritusta voidaan tarvittaessa täydentää, jotta kaikki ammattitaitovaatimukset tulevat kattavasti osoitetuiksi.

1.4 Henkilökohtaistaminen näyttötutkinnossa

Koulutuksen järjestäjä huolehtii näyttötutkintoon ja siihen valmistavaan koulutukseen hakeutumisen, tutkinnon suorittamisen sekä tarvittavan ammattitaidon hankkimisen henkilökohtaistamisesta.

Henkilökohtaistamisessa tulee ottaa huomioon ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (L 952/2011) 11 §:n säännökset opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista.

Opetushallitus on antanut henkilökohtaistamista koskevan erillisen määräyksen (43/011/2006).

1.5 Ammattitaidon arviointi näyttötutkinnossa

Ammattitaidon arvioinnissa tulee perusteellisesti ja huolellisesti tarkastella sitä, miten tutkinnon suorittaja on osoittanut osaavansa sen, mitä tutkinnon perusteissa ko. tutkinnon osan ammattitaitovaatimuksissa edellytetään. Arvioinnissa käytetään tutkinnon perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Arvioinnissa tulee käyttää monipuolisesti erilaisia ja ensisijaisesti laadullisia arviointimenetelmiä. Vain yhden menetelmän käytöllä ei välttämättä saada luotettavaa tulosta. Arvioinnissa otetaan huomioon ala- ja tutkintokohtaiset erityispiirteet tutkinnon perusteiden mukaisesti. Mikäli tutkinnon suorittajalla on luotettavia selvityksiä aikaisemmin osoitetusta osaamisesta, arvioijat arvioivat niiden vastaavuuden näyttötutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksiin. Arvioijat ehdottavat dokumentin tutkintotoimikunnalle tunnustettavaksi osaksi näyttötutkinnon suoritusta. Lopullisen päätöksen aiemmin osoitetun ja luotettavasti selvitetyn osaamisen tunnustamisesta tekee tutkintotoimikunta.

Ammattitaidon arviointi on prosessi, jossa arviointiaineiston keräämisellä ja arvioinnin dokumentoinnilla on keskeinen merkitys. Työelämän sekä opettajien edustajat tekevät kolmi-kantaisesti huolellisen ja monipuolisen arvioinnin. Jokaisen tutkinnon suorittajan tulee selvästi saada tietoonsa arvioinnin perusteet. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Näyttötutkinnon järjestäjä laatii arvioinnin kohteena olevan tutkinnon osan suorittamisesta arviointipöytäkirjan, jonka arvioijat allekirjoittavat. Tutkinnon suorittajalle tämän jälkeen annettava palaute on osa hyvää arviointiprosessia. Lopullisen päätöksen arvioinnista tekee tutkintotoimikunta.

Arvioijat

Tutkinnon suorittajan ammattitaitoa arvioivilla henkilöillä tulee olla hyvä ammattitaito ko. näyttötutkinnon alalta. Tutkintotoimikunta ja näyttötutkinnon järjestäjä sopivat arvioijista näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa.

Arvioinnin oikaisu

Tutkinnon suorittaja voi lainsäädännön mukaisen määräajan puitteissa pyytää arvioinnin oikaisua tutkintotoimikunnalta, jonka toimialaan ja -alueeseen kyseessä oleva tutkinto kuuluu. Kirjallinen oikaisupyynnö osoitetaan tutkintotoimikunnalle. Tutkintotoimikunta voi arvioijia kuultuaan velvoittaa toimittamaan uuden arvioinnin. Arviointia koskevasta oikaisu-vaatimuksesta annettuun tutkintotoimikunnan päätökseen ei voi hakea muutosta valittamalla.

1.6 Todistukset

Tutkintotodistuksen ja todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta antaa tutkinto-toimikunta. Todistuksen valmistavaan koulutukseen osallistumisesta antaa koulutuksen järjestäjä. Opetushallitus on antanut määräyksen todistuksiin merkittävistä tiedoista.

Näyttötutkinnon osan tai osien suorittamisesta annetaan todistus silloin, kun näyttötutkintoon osallistuva sitä pyytää. Tutkintotodistuksen ja myös todistuksen tutkinnon osan tai osien suorittamisesta allekirjoittavat tutkintotoimikunnan edustaja ja näyttötutkinnon järjestäjän edustaja.

Opetushallituksen hyväksymään ammattikirjaan tehty merkintä näyttötutkinnon suorittamisesta on tutkintotodistukseen rinnastettava todistus näyttötutkinnon suorittamisesta. Näyttötutkinnon järjestäjä hankkii ja allekirjoittaa ammattikirjan. Ammattikirja on näyttötutkinnon suorittajalle maksullinen.

1.7 Näyttötutkintoon valmistava koulutus

Näyttötutkintoihin osallistumiselle ei voida asettaa koulutukseen osallistumista koskevia ennakkoehtoja. Pääsääntöisesti tutkinnot suoritetaan kuitenkin valmistavan koulutuksen yhteydessä. Koulutuksen järjestäjä päättää näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen sisällöstä ja järjestämisestä tutkinnon perusteiden mukaisesti. Koulutus ja tutkintotilaisuudet on jäsennettävä tutkinnon osien mukaisesti. Näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen osallistuvalla tulee osana koulutusta järjestää mahdollisuus osallistua tutkintotilaisuuksiin ja suorittaa näyttötutkinto.

Näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa tulee ottaa huomioon ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 11, 13, 13 a ja 16 §:n säännökset.

2 Oikeustulkin erikoisammattitutkinnon muodostuminen

2.1 Oikeustulkin erikoisammattitutkinnossa osoitettava osaaminen

Oikeustulkin erikoisammattitutkinnon suorittaneella henkilöllä on syvälinen ja erikoistunut ammattitaito, jota hän käyttää toimiessaan tulkkina tavallisimmin viranomaisaloitteisissa oikeudellisissa ja hallinnollisissa asioissa. Hänen osaamistaan on tulkkausprosessin eri vaiheiden ja tulkkausviestinnän hallitseminen oikeustulkkauksen alan tilanteissa ammatillisia ja eettisiä periaatteita sekä lainsäädäntöä noudattaen. Oikeustulkki arvioi tulkkausmenetelmien ja tulkkausteknisten keinojen tarkoituksenmukaisuutta kunkin tulkkaustehtävän ja -tilanteen kannalta ja soveltaa niitä käytännössä. Hän osaa toimia tulkkina vaativissakin asiointitilanteissa, joita ovat muun muassa tuomioistuinten, poliisin ja hallinnon prosessit.

Tutkinnon suorittanut ottaa huomioon oikeustulkkauksen olennaisen toimintaympäristön eli suomalaisen yhteiskunnan instituutioiden ja oikeusjärjestelmän toimintaperiaatteet sekä tuomioistuinten ja poliisitoimen yleisimmät prosessit. Hän hallitsee niihin liittyvän ammattikielen ja vakiintuneet ilmaukset molemmilla työkielillään. Työkielillä tarkoitetaan sekä puhuttuja että viitottuja kieliä.

Puhevammaisten tai kirjoitustulkkauksen oikeustulkkauksessa tutkinnon suorittanut hallitsee työkielenään vähintään suomen tai ruotsin kielen. Hän hallitsee lisäksi tulkkauksen tukimenetelmät.

Tutkinnon suorittanut pystyy lyhyelläkin varoitusajalla perehtymään tulkkaustehtävien tapauskohtaiseen aihepiiriin, tulkkaustilanteessa käytettäviin asiakirjoihin ja erikoissanastoon. Oikeustulkin keskeistä osaamista ovat myös monimutkaisten viranomaistekstien ymmärtäminen ja niiden hyödyntäminen työssä sekä työkielen tai työkielten alueiden kulttuurin tunteminen. Oikeustulkilla on työssään suuri vastuu tärkeiden sanomien välittäjänä, joten työn eettisten periaatteiden sisäistäminen ja ammatillisen roolin hallinta ovat ehdottomia edellytyksiä, jotta oikeustulkki pystyy toimimaan tehtävässään. Oikeustulkin on noudatettava työssään salassapito- ja esteellisyyssäännöksiä sekä tunnettava omaa toimintaansa koskeva lainsäädäntö.

2.2 Oikeustulkin erikoisammattitutkinnon osat ja tutkinnon muodostuminen

Oikeustulkin erikoisammattitutkinto muodostuu neljästä tutkinnon osasta. Tutkinnon suorittaminen edellyttää kaikkien neljän tutkinnon osan suorittamista.

Pakolliset tutkinnon osat ovat

- 3.1 Oikeustulkin ammattimainen toiminta ja työelämäosaaminen
- 3.2 Oikeustulkin toimintaympäristön tunteminen
- 3.3 Oikeustulkin työkielten hallinta
- 3.4 Oikeustulkkaustaito

Oikeustulkin erikoisammattitutkinto pätevoittää toimimaan tulkkina niissä työkielissä, joissa tutkinto on suoritettu. Tulkattava kieli voi olla myös suomalainen viittomakieli. Toisen työkielistä on oltava suomi tai ruotsi. Puhevammaisten ja kirjoitustulkkauksen oikeustulkkauksessa tutkinto voidaan tarvittaessa suorittaa vain yhdessä kielessä (suomi tai ruotsi), jos henkilö pystyy osoittamaan, että hänellä on lisäksi kommunikaation menetelmien ja apuvälineiden käytön valmiudet.

Jos henkilö on suorittanut oikeustulkin erikoisammattitutkinnon jossakin tietys-
sä työkieliparissa ja haluaa suorittaa sen myös jossakin toisessa työkieliparissa, hänen tarvitsee uudessa työkieliparissa suorittaa vain tutkinnon osat 3.3 ja 3.4. Jos tutkinnon perusteet ovat muuttuneet ensimmäisen suoritusajankohdan jälkeen, sovelletaan henkilökohtaistamista.

3 Oikeustulkin erikoisammattitutkinnossa vaadittava ammattitaito ja arvioinnin perusteet

Tutkinnon perusteissa vaadittu ammattitaito osoitetaan tutkintotoimikunnan hyväksymän oikeustulkin erikoisammattitutkinnon järjestämissuunnitelman perusteella henkilökohtaistetuissa tutkintotilaisuuksissa, joissa tutkinnon suorittaja osoittaa kattavasti tutkinnon perusteiden edellyttämän ammatillisen osaamisen.

Tutkintotilaisuuksissa tutkinnon suorittaja osoittaa valmiuksia ja kykyä soveltaa osaamistaan vaihtelevissa tilanteissa ja toimintaympäristöissä. Hän myös osoittaa kykynsä kokemustensa arviointiin ja kokemuksistaan oppimiseen, toimintatapojensa uudelleenajatteluun ja uusien toimintatapojen käyttöönottoon.

Arvioijat, jotka on perehdytetty arviointitehtävään, arvioivat tutkinnon suorittajan ammattitaidon tutkintotilaisuuksissa. Tutkinnon suorittajalle on annettava mahdollisuus suoritustensa itsearviointiin. Arvioijat arvioivat ja dokumentoivat tutkinnon suorittajan osoittaman osaamisen tutkinnon ammattitaitovaatimusten, arvioinnin kohteiden ja kriteerien mukaisesti. Tutkinnon suorittajalle annettava palaute arvioinnista on osa hyvää arviointiprosessia. Palaute voidaan antaa tutkinnon suorittajalle esimerkiksi arviointiesityksen tekemisen jälkeen.

Tutkinnon suorittajalle voidaan antaa mahdollisuus täydentää tutkintosuorituksiaan suullisesti. Arvioijat kirjaavat keskustelun aikana tehdyt havainnot arviointilomakkeeseen. Näin varmistetaan tutkintosuoritusten kattavuus ja arvioinnin luotettavuus. Tämä mahdollisuus voidaan järjestää tutkinnon osan suorittamisen yhteydessä tai sitten kun kaikki tutkinnon osien suoritukset on tehty.

Oikeustulkin erikoisammattitutkinto arvioidaan tutkinnon osa kerrallaan niin, että tutkinnon suorittajan ammattitaitoa verrataan tutkinnon osan ammattitaitovaatimukseen. Kolmikantainen arvioijaryhmä tekee tutkinnon osan kirjallisen arviointiesityksen tutkintotoimikunnalle sen jälkeen, kun tutkintosuoritukset on tehty kattavasti, luotettavasti ja tutkinnon perusteiden mukaisesti. Kolmikantaisen arvioijaryhmän jäsenet edustavat työnantajia, työntekijöitä ja opettajia sekä tarvittaessa itsenäisiä ammatinharjoittajia.

Ammattitaitovaatimukset, arvioinnin kohteet ja kriteerit

Tutkinnon osan työelämän tehtävä- ja taitoalueista muodostetut ammattitaitovaatimukset määritellään seuraavilla sivuilla **lihavoidulla tekstillä**. Sen alla ovat

vasemmassa sarakkeessa ammattitaitovaatimuksesta johdetut arvioinnin kohteet, jotka ilmaisevat ne ammattitaidon kannalta keskeiset osaamisalueet, joihin arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota. Oikeanpuoleiseen sarakkeeseen on kirjoitettu arvioinnin kriteerit, jotka määrittelevät hyväksyttävän suorituksen laadullisen ja määrällisen tason. Näiden perusteella arvioidaan tutkintosuorituksen hyväksyminen. Tutkinnon osan jälkeen kuvataan ammattitaidon osoittamistavat.

3.1 Oikeustulkin ammattimainen toiminta ja työelämäosaaminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- toimia alan ammatillisten ja eettisten periaatteiden sekä lainsäädännön mukaisesti
- toimia ammattimaisesti tulkkauksen prosessin kaikissa vaiheissa
- arvioida ja kehittää toimintaansa ja seurata alan kehitystä.

Arviointi (Arvioinnin kohteet ja kriteerit)

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa toimia alan ammatillisten ja eettisten periaatteiden sekä lainsäädännön mukaisesti.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ammattimainen ja eettinen toiminta oikeustulkkinä	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii oikeustulkkinä koskevien ammatillisten ja eettisten periaatteiden sekä lainsäädännön mukaisesti • toimii vain tehtävissä, joihin hänellä on riittävä osaaminen, ja joissa hän ei ole esteellinen • tiedostaa ammatillisen vastuunsa toisten ihmisten sanomien ja ajatusten välittäjänä ja selittää esimerkiksi <ul style="list-style-type: none"> – luotettavan ja kattavan tulkkauksen sekä tarpeettomien poisjät- töjen ja lisäysten merkitystä alan prosessien kannalta – tulkkausvirheiden käsittelyä tulkkaustilanteessa • toimii ammattiroolinsa, sen rajauksen sekä tulkin tehtävien mukaisesti • tarkastelee realistisesti tulkkaustehtävien hoitamiseen ja esteellisyteen vaikuttavia tekijöitä, pohtii niiden arvoja ja lähtökohtia ja tunnistaa niitä omasta toiminnastaan • osoittaa työssään varmuutta, aloitteellisuutta ja harkintakykyä sekä kykyä paneutua yksityiskohtiin

	<ul style="list-style-type: none"> • ennakoi ja erittelee tulkkauksviestintään liittyviä ongelmia ja niiden ratkaisukeinoja • noudattaa aikatauluja ja sitoumuksia.
Toiminta viranomaistilanteissa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • ottaa työssään huomioon seuraavien suomalaisen viranomaisen toimintaa ohjaavien seikkojen vaikutuksen viestinnän tavoitteisiin ja luonteeseen: <ul style="list-style-type: none"> – lainsäädäntö – viranomaisen toimivaltuudet, velvollisuudet ja virkavastuu – toimintaperiaatteet, kuten hyvä hallintotapa, palvelutehtävä, asiakaslähtöisyys ja objektiivisuus – yleiset hallintokäytännöt • osoittaa toiminnassa tuntevansa viranomaisten toimivallan, tehtävät ja roolin sekä niiden rajat, erot ja yhtäläisyydet omaan rooliinsa nähden • toimii oman asiantuntijaroolinsa mukaisesti eri viranomaistilanteissa tarkoituksenmukaisesti • kertoo työstään sekä perustelee näkemyksiään ja pyyntöjään selkeästi ja ymmärrettävästi.
Tutkinnon suorittaja osaa toimia ammattimaisesti tulkkauksen prosessin kaikissa vaiheissa.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkauksen prosessin hallinta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • suunnittelee ajankäyttöään realistisesti • erittelee ja markkinoi tarjoamiaan palveluja ja arvioi niiden arvon • tuntee alalla yleisesti käytettäviä sopimusehtoja • hankkii tietoa alan kilpailutuksista ja arvioi mahdollisuuksiaan osallistua niihin • toimii yhteistyössä eri viranomaisten, asianajajien ja muiden oikeudenkäyntiavustajien sekä tulkkauksen palvelujen välittäjätahojen kanssa ja hoitaa muun muassa seuraavia tulkkaustoimeksiantoihin liittyviä asioita: <ul style="list-style-type: none"> – tulkkaustehtävän luonteen ja sisällön selvittäminen – työstä ja sen ehdoista sopiminen – taustamateriaalin hankinta – tulkkauksen – laskutus • ottaa tulkkaukseen valmistautuessaan huomioon tulkkauksilanteen osapuolten tavoitteita ja tarkoituksia

	<ul style="list-style-type: none"> • etsii ja hankkii tarkoituksenmukaista aineistoa valmistautumisen ja johdonmukaisen sanastotyön tueksi (esim. rinnakkaistekstejä ja asiantuntijalähteitä hyödyntäen) • arvioi kriittisesti Internetistä ja muista lähteistä löytämänsä aineiston luotettavuutta ja ajantasaisuutta • noudattaa salassapitosäännöksiä ja tietoturva-asetukseen sisältyviä asiakirjojen suojaustasovaatimuksia ja turvallisuusluokittelua tulkkauksen prosessin kaikissa vaiheissa • neuvoo tulkkauksen palvelujen tarvitsijoita esimerkiksi seuraavissa tulkkauksen järjestelyihin liittyvissä kysymyksissä ja arvioi eri vaihtoehtojen soveltuvuutta: <ul style="list-style-type: none"> – konsekutiivi- ja simultaanitulkkaukset – lähi- ja etätulkkaukset – tulkkien määrä ja työajat • toimii ammattitaitoisesti myös tulkkauksilanteissa, joissa on useita tulkkia tai tulkattavia kieliä.
Tutkinnon suorittaja osaa arvioida ja kehittää toimintaansa ja seurata alan kehitystä.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Palautteen hyödyntäminen ja oman toiminnan arviointi	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • arvioi omaa työtään ja toimintaansa realistisesti • hankkii palautetta ja käyttää sitä hyväkseen oman työnsä ja ammattitaitonsa kehittämisessä • tunnistaa työtehtäviensä hoitamista edistävät kehitys- ja jatkokoulutustarpeensa • huolehtii työhyvinvoinnistaan esimerkiksi seuraavin tavoin: <ul style="list-style-type: none"> – määrittelee omat rajansa – hallitsee stressiä – pyytää tarvittaessa apua ja neuvoja ongelmatilanteissa – hyödyntää mahdollisuuksien mukaan työnohjausta ja vertais-tukea.
Alan kehityksen seuraaminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään tietoa oikeustulkkausten kehityksestä ja alan tutkimuksesta • pitää itsensä ajan tasalla oikeustulkkausten alaan liittyvien säännösten kehityksessä • seuraa oleellisia muutoksia työnsä kannalta keskeisten viranomais-ten toiminnassa, prosesseissa ja toimintaympäristössä • tarkkailee toimintakentän tarpeiden ja vaatimusten sekä työnkuvan muutoksia ja ottaa ne huomioon työssään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Oikeustulkin ammattimainen toiminta ja työelämäosaaminen- tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan aidoissa työtilanteissa, aitoja työtilanteita välillisesti hyödyntäen tai aitoja työelämän tilanteita mahdollisimman tarkasti jäljittelevissä työtilanteissa oikeustulkkauksen alan toimintaympäristöissä. Toimintaympäristöjä voivat olla mm. oikeuskäsittelyn, poliisin tai maahanmuuttoviraston toimintaympäristöt. Aitoja työtilanteita hyödynnettäessä on varmistettava, että tulkkaus tilanteen osapuolten oikeusturva taataan noudattamalla salassapitosääntöjä ja muuta lainsäädäntöä sekä eettisiä vaatimuksia.

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa toimimalla työnsä kaikissa vaiheissa ammattimaisesti ja eettisesti hyväksyttävällä tavalla, ottamalla työssään huomioon omaa toimintaansa ja viranomaisten toimintaa säätelevät normit sekä arvioimalla omaa toimintaansa. Ammattimainen toiminta kattaa tulkkausprosessin kaikki vaiheet tulkkaustehtävistä sopimisesta ja niihin valmistautumisesta palautteen hyödyntämiseen.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa ja antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittajan on tarvittaessa täydennettävä ammattitaitonsa osoittamista esimerkiksi tutkintosuorituksen aikana syntyneillä dokumenteilla, suullisesti tai aitoihin työtilanteisiin perustuvilla esityksillä, jos arvioitavat työsuoritukset eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

Dokumentit voivat olla esimerkiksi raporteja tulkkaustehtäviin valmistautumisesta tai työn markkinointia ja tausta-aineistojen hankkimista koskevia raporteja. Ne voivat olla myös case-tyyppisiä tehtäviä, neuvotteluja, haastatteluja, esitelmiä tai muita kirjallisia tai suullisia tuotoksia.

Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistosta, jonka muita osia ovat tutkintosuoritusten arvioinnit ja tutkinnon suorittajan itsearviointi. Itsearvioinnilla tutkinnon suorittaja osoittaa kykynsä reflektoida osaamistaan ja toimintaansa tutkinnon osan ammattitaitovaatimukseen nähden.

3.2 Oikeustulkin toimintaympäristön tunteminen

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja osaa

- ottaa huomioon suomalaisen yhteiskunnan ja oikeusjärjestelmän keskeisiä toimintaperiaatteita ja niiden vaikutusta tulkin toimintaympäristöön
- eritellä tuomioistuinten prosesseja
- selvittää poliisin toimintaa ja tehtäviä sekä roolin oikeusjärjestelmässä.

Arviointi (Arvioinnin kohteet ja kriteerit)

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa ottaa huomioon suomalaisen yhteiskunnan ja oikeusjärjestelmän keskeisiä toimintaperiaatteita ja niiden vaikutusta tulkin toimintaympäristöön.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Yleisten yhteiskunnallisten toimintaperiaatteiden tunteminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • tuntee perus- ja ihmisoikeuksien sisällön sekä hahmottaa niiden merkityksen yhteiskunnan ja viranomaistoiminnan kannalta • määrittelee yleisiä hyvän hallinnon periaatteita • kuvailee yleisluontoisesti edustuksellisen demokratian periaatteita sekä kansalaisvaikuttamisen mahdollisuuksia • selittää viranomaisten toiminnan julkisuusperiaatetta • kuvailee yleisluontoisesti julkishallinnon eri tasojen ja poliittisen päätöksentekojärjestelmän (EU, valtio, alueellinen hallinto, kunta) tehtäviä ja rakenteita.
Oikeusjärjestelmän toimintaperiaatteiden tunteminen	Tutkinnon suorittaja <ul style="list-style-type: none"> • selittää vallan kolmijaon periaatteen ja sen keskeiset vaikutukset oikeusjärjestelmän toimijoiden toimintaan • kuvailee oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteet • osoittaa tuntevansa oikeudenkäymiskaaren sekä oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain keskeistä sisältöä • selvittää, miten oikeusvaltion periaatteet toteutuvat rikos- ja riita-asioiden käsittelyssä • nimeää eri oikeusasteet ja erityistuomioistuimet sekä niiden keskeiset tehtävät • kuvailee kontrolli- ja kriminaalipolitiikan päätavoitteita ja -keinoja • nimeää yleisimmät valitus- ja muut muutoksenhakumenettelyt.

<p>Viranomaisprosessien ja viranomaisten toimintaperiaatteiden tunteminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • nimeää säännökset, joiden perusteella henkilöllä, joka ei puhu tai ymmärrä rikosoikeudellisissa menettelyssä käytettävää kieltä, on oikeus tulkkaukseen ja käännöksiin viranomaisprosesseissa, ja tarkastelee kyseisen oikeuden merkitystä eri osapuolten näkökulmasta • selvittää rikosprosessin vaiheet (rikosten esitutkinta, syyteharkinta, oikeudenkäyntimenettelyt ja tuomioiden täytäntöönpano) • erittelee rikosprosessiin osallistuvat toimijat, kuten viranomaiset, asianajajat ja muut oikeudenkäyntiavustajat sekä tukihenkilöt ja heidän tehtävänsä • tietää esitutkintaprosessin asianosaiset ja heidän asemansa, oikeutensa ja velvollisuutensa • selvittää yleisimpien pakkokeinojen sekä lähestymiskiellon käyttöön liittyvät periaatteet ja niiden käytön tarkoituksen • tuntee oikeustulkin tehtäväkentän kannalta keskeisimpien viranomaisten ja asianajajien ammattieettiset periaatteet ja periaatteiden vaikutuksen heidän toimintaansa.
<p>Ulkomaalaisasioiden tunteminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuntee Suomen maahanmuuttopolitiikan keskeisiä linjauksia • osoittaa toiminnassa tuntevansa ulkomaalaislain ja muun maahanmuuttoon liittyvän lainsäädännön sisältämiä oikeuksia ja velvollisuuksia tulkkaustilanteiden eri osapuolten kannalta • selvittää maahanmuuttohallinnon rakenteita sekä pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanottojärjestelmää.
<p>Tulkkausten erityisryhmien tunteminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • selvittää kuulo-, kuulonäkö-, ja puhevammaisten tulkkauspalvelun ja vammaispalvelun yleisiä periaatteita työn kannalta tarpeellisessa määrin • osoittaa toiminnassa tuntevansa viittomakielen sekä kuulo-, kuulonäkö- ja puhevammaisten tulkkaukseen liittyviä erityiskysymyksiä työn kannalta tarpeellisessa määrin.
<p>Tutkinnon suorittaja osaa eritellä tuomioistuinten prosesseja.</p>	
<p>Rikosasioiden käsitteiden ja prosessien tunteminen</p>	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää rikosoikeuden keskeisimpiä käsitteitä oikealla tavalla ymmärtäen niiden peruserkityksen • selvittää rikosasian oikeuskäsittelyn kulun, pääkäsittelyn vaiheet ja sovittelumenettelyn • kuvailee kirjallista ja suullista menettelyä ja niiden soveltamisalueita

	<ul style="list-style-type: none"> • kuvailee käräjäoikeuden eri kokoonpanot rikosasioissa • nimeää ja kuvailee käräjäoikeuden käsiteltäväksi päätyviä tavanomaisia rikosnimikkeitä.
Riita-asioiden tunteminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttää yksityisoikeuden keskeisimpiä käsitteitä oikealla tavalla ymmärtäen niiden perusmerkityksen • nimeää ja kuvailee käräjäoikeuden käsiteltäväksi päätyviä tavanomaisia riita-asioita esim. perheoikeuden alalla • kuvailee erityyppisten riita-asioiden käsittelyä käräjäoikeudessa • selvittää riita-asioiden sovittelumenettelyn kulkua käräjäoikeudessa.
Tutkinnon suorittaja osaa selvittää poliisin toimintaa ja tehtäviä sekä roolin oikeusjärjestelmässä.	
Poliisitoimen hallinnollisten rakenteiden ja toimintaperiaatteiden tunteminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • selvittää poliisin tehtäviä valtio- ja yhteiskuntajärjestyksen sekä yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäjänä ja osana hyvää hallintoa • kuvailee poliisin organisaatiota ja poliisiyksiköiden tehtäviä • erittelee poliisitoimintaan liittyviä sisäisen turvallisuuden ohjelman periaatteita.
Rikosten esitutkintaprosessin, poliisitutkintaprosessin ja ulkomaalaisasioiden vaiheiden, toimijoiden ja sisällön tunteminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuvailee alustavan puhuttelun ja rikoksesta epäillyn, asianomistajan ja todistajan kuulustelun muodollisesti oikeaa kulkua • selittää poliisitutkinnan käsitteen ja soveltamisalan sekä sen suhteen esitutkintaan • selittää rikesakko- ja rangaistusmääräysmenettelyn periaatteen • kuvailee lastensuojelulain ja mielenterveyslain perusteella tapahtuvaa poliisin virka-avun antamista • selittää ulkomaalaisasioiden käsittelyä poliisitoimessa.

Ammattitaidon osoittamistavat

Oikeustulkin toimintaympäristön tunteminen -tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan aidoissa työtilanteissa, aitoja työtilanteita välillisesti hyödyntäen tai aitoja työelämän tilanteita mahdollisimman tarkasti jäljittelevissä työtilanteissa oikeustulkkauksen alan toimintaympäristöissä. Tarpeellisin osin ammattitaidon osoittamista voidaan täydentää kirjallisin tuotoksin tai dokumentein. Toimintaympäristöjä voivat olla mm. oikeuskäsittelyn, poliisin tai maahanmuuttoviraston toimintaympäristöt. Aitoja työtilanteita hyödynnettäessä on varmistettava, että tulkkaustilanteen osapuolten oikeusturva taataan noudattamalla salassapitosäännöksiä ja muuta lainsäädäntöä sekä eettisiä vaatimuksia.

Tutkinnon suorittaja osoittaa oikeustulkin toimintaympäristöä koskevan ammattitaitonsa tuntemalla suomalaisen yhteiskunnan ja oikeusjärjestelmän toimintaperiaatteet sekä erittelemällä oikeuslaitoksen, poliisitoimen ja ulkomaalaisasioiden keskeisimmät toimijat, prosessit ja käsitteet oikeustulkin työtehtävien edellyttämässä laajuudessa.

Arvioinnin kohteet Ulkomaalaisasioiden tunteminen ja Tulkkauksen erityisryhmien tunteminen ja niihin liittyvät arvioinnin kriteerit osoitetaan vaihtoehtoisina. Ulkomaalaisasioiden tunteminen osoitetaan vain puhuttujen kielten oikeustulkkauksessa ja Tulkkauksen erityisryhmien tunteminen viittomakielisten ja puhevammaisten oikeustulkkauksessa ja kirjoitustulkkauksessa.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa ja antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittaja voi hyödyntää aitoja työtilanteita tutkintosuorituksessa välillisesti raportoimalla niistä eri tavoin. Tutkinnon suorittajan on tarvittaessa täydennettävä ammattitaitonsa osoittamista esimerkiksi tutkintosuorituksen aikana koostetuilla, aitoihin työtehtäviin perustuvilla dokumenteilla tai suullisesti, mikäli arvioitavat työsuoritukset eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

Dokumentteihin voi sisältyä esimerkiksi pohdintatehtäviä, raportteja, esityksiä tai muita kirjallisia tai suullisia tuotoksia. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistosta, jonka muita osia ovat tutkintosuoritusten arvioinnit ja tutkinnon suorittajan itsearviointi. Itsearviointilla tutkinnon suorittaja osoittaa kykynsä reflektoida osaamistaan ja toimintaansa tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisesti.

3.3 Oikeustulkin työkielten hallinta

Oikeustulkin erikoisammattitutkinnon suorittajan on hallittava kaksi työkieltä oikeustulkkausessa vaadittavan ammattimaisen tulkkausviestinnän ja tulkkaus-tehtävän edellyttämällä tasolla. A-työkieli on yleensä oikeustulkin äidinkieli tai koulusivistyskieli. Toisessa eli B-työkielessä hänellä on oikeustulkkauksilanteiden kannalta riittävän hyvä aktiivinen kieli- ja viestintätaito. Suullisen viestinnän ja ymmärtämisen osalta tämä vastaa vähintään yleisten kielitutkintojen taitotasoa 5 eli yhteisen eurooppalaisen viitekehyksen (CEF) taitotasoa C1. Edellä kuvattujen kielellisten perusvalmiuksien lisäksi tutkinnon suorittajalla on oltava työkielissään tässä tutkinnon osassa kuvattu ammattikielten taito.

Jos toinen työkieli on suomalainen viittomakieli, edellytetään riittävän hyvää aktiivista peruskielitaitoa sekä tässä tutkinnon osassa kuvattua ammattikielten

taitoa. Puhevammaisten ja kirjoitustulkkauksen oikeustulkkauksessa riittää suomen tai ruotsin kielen hallinta oikeustulkin työkielenä.

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja

- osaa analysoida monimutkaisia viranomaistekstejä ja hyödyntää niitä työtehtävissään
- hallitsee keskeisten oikeustulkkauksilanteiden diskurssin¹
- osaa hyödyntää työkielensä alueiden kulttuurin tuntemusta työssään.

Arviointi (Arvioinnin kohteet ja kriteerit)

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa analysoida monimutkaisia viranomaistekstejä ja hyödyntää niitä työtehtävissään.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tekstien ymmärtäminen ja hyödyntäminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työssään erilaisia suomalaisten viranomaisten laatimia tekstejä (esim. päätökset, syytekirjelmät, ohjeet, lakitekstit, tiedotteet, tiedoksiannot) • hyödyntää työssään vastaavia toisen työkielensä alueen maiden viranomaisten laatimia tekstejä rinnakkaisteksteinä • analysoi tulkkaustehtävään liittyviä tekstejä ja löytää niistä tehtävän kannalta olennaisen aineksen • selvittää luotettavasti sellaisten ilmausten merkityksen, joita ei entuudestaan tunne.
Tutkinnon suorittaja hallitsee keskeisten oikeustulkkauksilanteiden diskurssin.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tilanteenmukainen kielenkäyttö	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa oikeustulkkauksen osa-alueiden yleiset viestintätavat ja tekstilajit ja hyödyntää niitä työssään • soveltaa viranomaisten ja tuomioistuimen kieltä ja viestintää koskevia säännöksiä työhönsä • sopeuttaa viestintänsä ja kielenkäyttönsä kulloiseenkin tulkkauksilanteeseen (esim. rikos- ja riita-asian oikeuskäsittely, poliisikuulustelu)

¹ Diskurssilla tarkoitetaan vakiintuneita tapoja puhua käsiteltävistä asioista ja ilmiöistä oikeustulkin toimintaympäristöissä (ks. 3.2). Esimerkiksi oikeudenkäynnin diskurssin muodostavat keskustelut, joissa on tietty sisältö, rakenne sekä tavoitteet ja joissa syyttäjillä, avustajilla ja tuomareilla on omaan rooliin ja tavoitteisiin liittyvä ammatillinen puhetapa. Myös poliisikuulusteluun liittyvät keskustelut eri tavoitteineen ja rooleineen muodostavat diskurssin.

	<ul style="list-style-type: none"> • käyttää oikealla tavalla rikosoikeuden ja rikosprosessioikeuden alan ammattikielisiä ilmauksia • käyttää oikealla tavalla yksityisoikeuden ja riita-asioiden oikeuskäsitteilyn ammattikielisiä ilmauksia.
Sanaston ja termien hallinta ja käsittely	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee yleisimmissä oikeustulkauksen alan viranomaistilanteissa tarvittavan yleisen sanaston ja fraseologian • käsittelee esimerkiksi seuraavissa oikeustulkaustilanteissa tarvittavaa keskeistä sanastoa tarkasti ja luotettavasti molemmilla työkielillään: <ul style="list-style-type: none"> – esitutkinta – yleisimmät rikosoikeudelliset asiat – yleisimmät yksityisoikeudelliset asiat – turvapaikka- ja maahanmuuttoasiat • hyödyntää esimerkiksi seuraaviin aihealueisiin liittyvää peruskäsitteistöä työssään molemmilla työkielillään: <ul style="list-style-type: none"> – oikeusapu – kansainvälinen virka- ja oikeusapu – laillinen ja laitton maahantulo ja maasta poistaminen – ihmiskauppa – seuraamusvaihtoehdot rikosasioissa – ulosotto • hyödyntää esimerkiksi seuraaviin toimijoihin liittyvää tietämystään työssään molemmilla työkielillään: <ul style="list-style-type: none"> – valtioneuvoston oikeuskansleri – eduskunnan oikeusasiamies – vähemmistövaltuutettu – lapsiasiavaltuutettu • selittää ymmärrettävästi ja tehokkaasti käsitteitä ja ilmiöitä, joille ei ole tai joille ei löydä vastinetta.
Työkielten hallinta oikeustulkaustilanteissa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • viestii molemmilla työkielillään tutkinnon osan 3.3 alussa olevan taitotasokuvauksen mukaisesti • käsittelee oikeustulkauksen alan yleistä sanastoa ja fraseologiaa nopeasti ja luotettavasti molemmilla työkielillään • käsittelee usein toistuvissa oikeustulkaustilanteissa tarvittavaa ammattisanastoa nopeasti ja luotettavasti molemmilla työkielillään • käsittelee tarvittavaa erityissanastoa nopeasti ja luotettavasti molemmilla työkielillään (kirjoitustulkauksessa vähintään 12 000 lyöntiä oikeustekstiä puolesta tunnissa). • varmistaa tarvittaessa käyttämiensä termien oikeellisuuden.

Tutkinnon suorittaja osaa hyödyntää työkieltensä alueiden kulttuurin tuntemusta työssään.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Työkielten alueiden vertaileva kulttuurintuntemus	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hyödyntää työkieltensä alueiden viranomaiskulttuurin ja yhteiskunnallisten toimintaperiaatteiden tuntemusta työssään • ottaa kulttuurien välisten erojen sekä kulttuurien ja yhteiskunnallisten toimintaperiaatteiden mahdollisen vaikutuksen huomioon toiminnassaan • selittää tarvittaessa lakiin, oikeuteen, hallintoon ja prosesseihin sekä yleisemmin kulttuuriin ja yhteiskuntaan liittyviä käytäntöjä, ilmiöitä ja käsitteitä molemmilla työkielillään • ymmärtää työkieltensä sosiaalista, tilanteista ja maantieteellistä variaatiota ja ottaa sen vaikutuksen huomioon työssään.

Ammattitaidon osoittamistavat

Oikeustulkin työkielten hallinta- tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan aidoissa työtilanteissa, aitoja työtilanteita välillisesti hyödyntäen tai aitoja työelämän tilanteita mahdollisimman tarkasti jäljittelevissä työtilanteissa oikeustulkkauksen alan toimintaympäristöissä. Toimintaympäristöjä voivat olla mm. oikeuskäsittelyn, poliisin tai maahanmuuttoviraston toimintaympäristöt. Aitoja työtilanteita hyödynnettäessä on varmistettava, että tulkkaustilanteen osapuolten oikeusturva taataan noudattamalla salassapitosäännöksiä ja muuta lainsäädäntöä sekä eettisiä vaatimuksia.

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa käsittelemällä oikeustulkkaukseen liittyviä tekstejä tarkoituksenmukaisesti molemmilla työkielillään sekä tuottamalla molemmilla työkielillään tulkkaustilanteisiin hyväksyttävää kieltä. Samalla hän osoittaa myös tuntevansa työkielialueidensa yhteiskunnallisia ja kulttuurisia toimintaperiaatteita.

Puhevammaisten ja kirjoitustulkkauksen oikeustulkkauksessa edellä oleva ammattitaito osoitetaan vain yhdellä kielellä joko suomeksi tai ruotsiksi, jos henkilö osoittaa, että hänellä on sen lisäksi riittävät kommunikaation menetelmien ja apuvälineiden käytön valmiudet. Kirjoitustulkkauksen osaaminen osoitetaan tämän lisäksi erillisellä nopeuskokeella.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa ja antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittaja voi hyödyntää aitoja työtilanteita tutkintosuorituksessa esimerkiksi välillisesti raportoimalla niistä eri tavoin. Tutkinnon suorittajan on tarvittaessa täydennettävä tutkintosuorituksiaan niiden yhteydessä

syntyneillä kirjallisilla dokumenteilla tai suullisesti, mikäli työsuoritukset eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia.

Dokumentit voivat olla esimerkiksi raportteja tulkkaustehtäviin valmistautumisesta ja oikeudenkäyntien seuraamisesta. Ne voivat olla myös kommentoituja sanastoja, asiakirja- ja viestintätilanneanalyyssejä tai case-tyyppisiä tehtäviä. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistosta, jonka muita osia ovat tutkintosuoritusten arvioinnit ja tutkinnon suorittajan itsearviointi. Itsearvioinnilla tutkinnon suorittaja osoittaa kykynsä reflektoida osaamistaan ja toimintaansa tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisesti.

3.4 Oikeustulkkaustaito

Ammattitaitovaatimukset

Tutkinnon suorittaja

- osaa toimia tulkkaustilanteessa ammattimaisesti ja eettisiä periaatteita noudattaen
- hallitsee tulkkausviestinnän
- hallitsee ja osaa valita oikeustulkkaustehtävän kannalta tarpeelliset menetelmät ja niihin liittyvät tekniikat.

Arviointi (Arvioinnin kohteet ja kriteerit)

Ammattitaitovaatimukset	
Tutkinnon suorittaja osaa toimia tulkkaustilanteessa ammattimaisesti ja eettisiä periaatteita noudattaen.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ammattimainen ja eettinen toiminta tulkkaustilanteessa	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • toimii tulkkaustilanteessa oikeustulkkiä koskevien ammatillisten ja eettisten periaatteiden sekä lainsäädännön mukaisesti • osoittaa hallitsevansa ammattiroolinsa, mihin sisältyvät ainakin seuraavat seikat: <ul style="list-style-type: none"> – selvittää ammattiroolin rajauksen ja tulkin tehtävän tulkattaville tulkkaustilanteen alussa sekä selventää roolia tarvittaessa – toimii ottamatta henkilökohtaista kantaa käsiteltävään asiaan – kohtelee tulkkaustilanteen kaikkia osapuolia puolueettomasti ja tasapuolisesti antamatta omien arvojensa ja ajatustensa vaikuttaa toimintaansa.

Työolosuhteista huolehtiminen	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • sopii tulkkauksen menettelytavoista tulkkauksilanteen alussa • sijoittuu sopivasti tulkattaviin nähden • huomauttaa tulkkauksilanteen aikana esiintyvistä seikoista, jotka voivat vaikeuttaa tulkkausta • keskeyttää tulkkauksen, huomauttaa tulkkauksiviestintään liittyvistä ongelmista, kuten päällekkäin puhumisesta, ja ehdottaa parannuskeinoja tarvittaessa • huolehtii osaltaan tulkkauksilanteen häiriöttömyydestä.
Tulkkauksilanteen hallinta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • käyttäytyy rauhallisesti ja varmasti • keskittyy, kuuntelee analyttisesti, assosioi nopeasti ja sietää stressiä • analysoi kuulemaansa nopeasti • reagoi luontevasti ja joustavasti yllättäviin tilanteisiin ja yllättävään kielenkäyttöön • tunnistaa omat virheensä, huomauttaa niistä ja korjaa ne • ottaa vastaan palautetta ja ohjeita ja käyttää niitä hyväkseen tulkkauksen aikana.
Tutkinnon suorittaja hallitsee tulkkauksiviestintään.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Ammattimainen puheviestintä	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • viestii ja esiintyy luottamusta herättävästi ja varmasti • hallitsee selkeän ja sujuvan puhetekniikan sekä käyttää ääntään tilanteenmukaisesti • artikuloi ja ääntää häiriöttömästi ja selkeästi.
Tulkkauksiviestintä ja vuorovaikutus	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • tuottaa tarkan, kattavan ja yksityiskohtaisen tulkkeen • tunnistaa tulkattavan viestin rekisterin² ja tuottaa sen mukaista kieltä • käyttää tulkkauksessa tilanteenmukaisia retorisia keinoja, fraaseja ja sanatonta ilmaisua • havainnoi herkästi vuorovaikutustilannetta ja mukauttaa oman toimintansa siihen

2 Rekisterillä tarkoitetaan sitä, että tietyssä kielenkäyttötilanteessa käytetään asian käsittelyyn sopivaa kieltä. Esimerkiksi oikeudenkäynnissä on tapana käyttää asioiden käsittelyssä erilaista kieltä kuin lääkärin vastaanotolla tai koulun vanhempainillassa. Kielenkäyttäjät tietävät yleensä, millaista kielenkäytön rekisteriä tilanteessa on sopivaa käyttää.

	<ul style="list-style-type: none"> • tunnistaa ja käyttää tulkkauksilanteessa hyödykseen esimerkiksi katsettaan ja muita kehollisen viestinnän keinoja • perustelee tarvittaessa tulkkauksiviestintää koskevat ratkaisunsa • käyttää sanakirjoja, sanalistoja, piirroksia ja kuvia sekä muita välineitä luontevasti, nopeasti ja kekseliäästi hyödykseen tulkkauksen aikana.
Tutkinnon suorittaja hallitsee ja osaa valita oikeustulkkaustehtävän kannalta tarpeelliset menetelmät ja niihin liittyvät tekniikat.	
Arvioinnin kohteet	Arvioinnin kriteerit
Tulkkauksmenetelmien ja tulkkausteknisten keinojen hallinta	<p>Tutkinnon suorittaja</p> <ul style="list-style-type: none"> • hallitsee konsekutiivitulkkauksen, kuiskaustulkkauksen ja prima vista -tulkkauksen • hallitsee dialogin ja monologin tulkkauksen • tunnistaa ja valitsee oikeustulkkauksilanteeseen parhaiten sopivan tulkkauksmenetelmän • muuttaa tulkkausteknisiä keinoja tilanteen mukaan, esimerkiksi siirtyä tarvittaessa konsekutiivitulkkauksesta kuiskaustulkkaukseen tai prima vista -tulkkaukseen tai lausekonsekutiivista monologiin • vuorottelee luontevasti, selkeästi ja nopeasti keskustelun osapuolien kanssa • tunnistaa tulkkauksongelmia ja valitsee sopivan strategian niiden ratkaisemiseen • esittää tarkennuskysymykset kohdennetusti ja selvästi viestinnän kulkua häiritsemättä • keskeyttää tarvittaessa puhujan tilanteeseen sopivalla tavalla saadakseen tulkkauksvuoron • ilmaisee tulkkauksen kuuntelijoille ja/tai seuraajille, kenen puhujan puhetta tai ilmaisua on kulloinkin tulkaamassa • käyttää tarkoituksenmukaista muistiinpanotekniikkaa • kääntää suullisesti tai viittoen tulkkauksilanteeseen liittyvän asiakirjan sisällön tarkasti, kattavasti ja sujuvasti tai kirjoitustulkkauksessa huolehtii, että asiakas ymmärtää tekstin riittävällä tarkkuudella • hallitsee erilaiset etätulkkauksilanteet ja käyttää sujuvasti yleisimpiä ammattikäytössä olevia etätulkkauksilaitteita.

Ammattitaidon osoittamistavat

Oikeustulkkauksitaito- tutkinnon osan ammattitaito osoitetaan ja arvioidaan aidoissa tai aitoja työelämän tilanteita mahdollisimman tarkasti jäljittelevissä työtilanteissa oikeustulkkauksen alan toimintaympäristöissä. Toimintaympäristöjä voivat olla mm. oikeuskäsittelyn, poliisin tai maahanmuuttoviraston toimintaym-

päristöt. Aitoja työtilanteita hyödynnettäessä on varmistettava, että tulkkaustilanteen osapuolten oikeusturva taataan noudattamalla salassapitosäännöksiä ja muuta lainsäädäntöä sekä eettisiä vaatimuksia.

Tutkinnon suorittaja osoittaa ammattitaitonsa aidossa tai simuloidussa oikeustulkkaustilanteessa tai siihen liittyvässä osaprosessissa hallitsemalla roolinsa, viestinnän ja vuorovaikutuksen sekä huolehtimalla työolosuhteistaan. Hän osoittaa hallitsevansa tulkkaustilanteen ja -prosessin kokonaisvaltaisesti käyttämällä soveltuvia tulkkausteknisiä keinoja ja välineitä.

Arvioijat seuraavat ja arvioivat tutkinnon suorittajan toimintaa ja antavat siitä kirjallisen arvion. Tutkinnon suorittajan on tarvittaessa täydennettävä ammattitaitonsa osoittamista tutkintosuorituksen aikana syntyneillä dokumenteilla tai suullisesti, mikäli työsuoritukset eivät kata kaikkia tutkinnon perusteiden ammattitaitovaatimuksia. Dokumentit voivat olla esimerkiksi raportteja tulkkaustehtävistä tai tutkinnon suorittajan tulkkaustehtävissä saamasta palautteesta. Ne voivat olla myös taltioiduista tulkkauksista tehtäviä analyyseja, case-tyyppisiä tehtäviä tai muita suullisia tai kirjallisia tuotoksia. Arvioituina dokumentit muodostavat osan arviointiaineistosta, jonka muita osia ovat tutkintosuoritusten arvioinnit ja tutkinnon suorittajan itsearviointi. Itsearviointilla tutkinnon suorittaja osoittaa kykynsä reflektoida osaamistaan ja toimintaansa tutkinnon osan ammattitaitovaatimusten mukaisesti.

Liite

Oikeustulkin työn kuvaus ja arvoperusta

Oikeustulkit toimivat tulkkeina tavallisimmin viranomaisen ja tämän asiakkaan välillä erilaisissa oikeudellisissa asioissa. Varsinaisten oikeuskäsittelyjen lisäksi oikeustulkkeja tarvitaan muun muassa poliisin, maahanmuuttoviraston, rajavartiolaitoksen, tullin ja vankeinhoiton prosesseissa sekä eri viranomaisten hallinnollisissa menettelyissä. Viranomaisella on lakisääteinen velvollisuus huolehtia tulkkauksesta monissa oikeus-, poliisi- ja hallintoasioissa. Tulkkauksen järjestämistä pidetään yleensä myös suositeltavana, jotta viranomainen voi perustaa päätöksensä tosiseikkoihin. Myös oikeudesta tulkkaukseen ja käänntösiin rikosoikeudellisissa menettelyissä annettu EU-direktiivi 2010/64/EU turvaa osaltaan ihmisten kielellisiä perusoikeuksia oikeustulkkauksen alan tilanteissa. Oikeustulkkaus tarkoittaa puhutuilla kielillä, viittomakielellä tai erilaisilla kielen sisäisillä tulkkausmenetelmillä toteutettavaa tulkkausta.

Oikeustulkilla on oltava kaksi aktiivista työkieltä, joiden välillä hän tulkkaa: oikeustulkki kääntää suullisesti eli tulkkaa tilanteen osapuolten puheenvuoroja molempiin suuntiin yleensä joko konsekutiivisesti eli peräkkäistulkkauksena tai simultaanisesti eli samanaikaistulkkauksena (tavallisimmin kuiskaustulkkauksena ilman varsinaisia simultaanitulkkauslaitteita). Puhevalmiiden tulkkaus ja kirjoitustulkkaus ovat yhden kielen sisäistä tulkkausta.

Oikeustulkkaukseen kuuluva eräs tärkeä taito on prima vista -tulkkaus, jossa toisella työkielillä kirjoitettu asiakirja käännetään suullisesti (tai viitottuna) toiselle työkielille. Tulkkaus voi tapahtua lähitulkkauksena asiakkaiden kanssa samassa tilassa tai etätulkkauksena teknisten laitteiden avulla. Lähitulkkauksessa korostuvat usein oikeustulkin sosiaalisten taitojen ja tilannetajun merkitys, etätulkkauksessa tulkin on puolestaan osattava käyttää tarjolla olevia teknisiä välineitä.

Oikeustulkilla on työssään suuri vastuu tärkeiden sanomien välittäjänä. Hänen on sisäistettävä työn eettiset periaatteet ja hallittava ammatillinen rooli, jotta hän pystyy toimimaan tehtävässään. Oikeustulkin on pystyttävä palvelemaan kaikkia tulkattavia osapuolia tasapuolisesti, mikä edellyttää ennakkoluulotonta ja avointa asennoitumista työhön. Jotta oikeustulkki voi menestyä tehtävässään, häneltä edellytetään keskeisiin työtehtäviin liittyvien suomalaisen hallinto- ja oikeusjärjestelmän prosessien, menettelyjen ja toimijoiden sekä eri osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien tuntemista. Lisäksi häneltä edellytetään nuhteetonta taustaa. Oikeustulkin on hallittava oikeustulkkauksen alan keskeinen sanasto tutkintosuorituksen työkielillä ja pystyttävä perehtymään tulkkaustehtävien tapauskohtaiseen erikoissanastoon lyhyelläkin varoitusajalla.

Oikeustulkin erikoisammattitutkinnon ammattitaitovaatimukset on määritelty sellaisiksi, että niistä voi suoriutua henkilö, jolla on vankka, monivuotinen kokemus vastaavissa tulkkaustehtävissä toimimisesta. Oikeustulkin erikoisammattitutkintoon voivat hakeutua esimerkiksi henkilöt, jotka ovat suorittaneet asioimistulkin ammattitutkinnon, toimineet asioimis-, oikeus- tai konferenssitulkkeina tai opiskelleet tulkkausta yliopistossa tai muussa oppilaitoksessa. Myös viittomakielen tulkeille (amk), puhevammaisten tulkin erikoisammattitutkinnon suorittaneille ja kirjoitustulkikoulutuksen suorittaneille tutkinto antaa lisäpätevyyttä oikeustulkaustilanteisiin.

Oikeustulkin erikoisammattitutkinnon suorittaminen on keino osoittaa pätevyytensä tulkkina toimimiseen vaativissa erikoisalan tulkkaustehtävissä.

Painettu
ISBN 978-952-13-5474-8
ISSN 1798-887X

Verkkajulkaisu
ISBN 978-952-13-5475-5
ISSN 1798-8888

Opetushallitus on hyväksynyt nämä näyttötutkinnon perusteet ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain nojalla.

Näyttötutkinnot ovat erityisesti aikuisväestöä varten suunniteltu ja kehitetty tutkinnon suorittamistapa.

Näyttötutkintojen suunnittelu ja toteuttaminen perustuvat opetusalan ja työelämän asiantuntijoiden tiiviiseen yhteistyöhön.

Opetushallitus
www.oph.fi
www.oph.fi/nayttotutkinnot
www.oph.fi/nayttotutkintojen_perusteet